

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Рекреаційна географія

галузь знань: 10 Природничі науки

спеціальність: 106 Географія

освітньо-професійна програма: Географія

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри загальної та
регіональної географії

Протокол № 8 від 27 лютого 2020 року

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Рекреаційна географія
Викладач	Данильченко Олена Сергіївна
Профайл викладача	https://pgf.sspu.edu.ua/media/attachments/2020/09/07/danilchenko1.pdf
Контактний тел.	(0542) 685932
E-mail:	olena_danylchenko@ukr.net
Сторінка курсу в Moodle	https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=4926
Консультації	Консультації проводяться щовівторка о 12:30 год.; групові або одноосібні. Також можливі он-лайн консультації через інтернет-ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або телефонувати.

Анотація до дисципліни

Поступово охоплюючи всі сфери людської життєдіяльності рекреація і туризм стають невід'ємною складовою сучасного життя. В усьому світі вони перетворилися на вагомий і визнаний чинник економічного розвитку. На сучасному етапі розвитку суспільного поділу праці (та його просторового прояву – географічного поділу праці) використання туристично-рекреаційних ресурсів досягло такого рівня, коли воно вже не може розвиватися відокремлено від інших видів людської діяльності. «Мультиплікаційний ефект» від рекреації сприяє розвитку суміжних галузей господарства та створенню в них нових робочих місць, зокрема це стосується готельно-ресторанного бізнесу, роздрібної торгівлі, транспортного та екскурсійного обслуговування, виробництва сувенірів, реклами тощо. Це веде до створення складних форм кооперування рекреаційних та інших видів діяльності у вигляді територіальних рекреаційних комплексів, які й стали об'єктом дослідження для рекреаційної географії.

Таким чином, рекреаційна географія як навчальна дисципліна вивчає природні, культурно-історичні та соціально-економічні умови задоволення рекреаційних потреб населення, а також стійкість, місткість, комфортність, різноманітність і привабливість конкретних природних і культурних територіально-рекреаційних комплексів регіонів різного рангу і масштабу.

Предметом дисципліни є компоненти географічного середовища та об'єкти антропогенної діяльності, які завдяки унікальності, історичній або художній цінності, оригінальності, естетичній привабливості та оздоровчій значущості тощо можуть бути використані для організації різноманітних видів і форм рекреаційних занять.

Рекреаційна географія має потужні міждисциплінарні зв'язки як всередині системи географічних наук (загальне землезнавство, геологія, геоморфологія, метеорологія та кліматологія, гідрологія, демогеографія, географія населення та багато інших), так і за її межами (основи екології, основи туризму та інші).

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни: формування у студентів системи базових знань про умови розвитку, функціонування та розміщення територіально-рекреаційних комплексів, сучасні підходи до туристичного районування (території України в т.ч.), особливості використання культурно-історичних та природно-рекреаційних ресурсів у туристсько-рекреаційній діяльності тощо.

Завдання курсу:

- конструювання раціональної мережі територіально-рекреаційних комплексів для оптимізації рекреаційних потоків;
- оцінка окремих природних і культурно-історичних комплексів, соціально-економічних умов їхнього функціонування тощо;
- збір та обробка інформації по найважливішим аспектам вибору місць для організації нових територіально-рекреаційних комплексів та підвищення ефективності функціонуючих;
- визначення місткості рекреаційних територій;
- вивчення окремих територіально-рекреаційних систем різних видів і рангів з метою обґрунтування їх спеціалізації та рівня концентрації;
- встановлення оптимальних взаємозв'язків між підсистемами територіально-рекреаційних систем в інтересах рекреантів;
- дослідження умов, факторів, ознак рекреаційного районотворення;
- обґрунтування таксономічної схеми рекреаційних утворень і типологія рекреаційних районів;
- розробка інформаційних заходів для задоволення пізнавальних запитів потенційних рекреантів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- мету та задачі рекреаційної географії, структуру та програму навчальної дисципліни для побудови оптимального шляху її засвоєння в індивідуальному режимі;
- основні поняття та категорії рекреаційної географії;
- сутність туристсько-рекреаційних ресурсів та їх класифікацію;
- рівні, структуру та особливості формування рекреаційних потреб;
- зміст поняття «рекреаційно-ресурсний потенціал» та його складових;
- види та форми рекреаційних комплексів та їх регіональні відмінності;
- теоретичні основи та основні схеми рекреаційного районування України;
- основні особливості територіально-рекреаційних комплексів країн світу;
- проблеми та перспективи розвитку територіально-рекреаційних комплексів України.

вміти:

- обґрунтовувати визначення основних понять та категорій рекреаційної географії;
- самостійно знаходити та аналізувати джерела географічної інформації, які стосуються туристсько-рекреаційних ресурсів України і розвитку рекреації в її окремих регіонах;

- аналізувати існуючий рекреаційний потенціал територій щодо здійснення того чи іншого виду рекреаційної діяльності;
- характеризувати окремі види туристсько-рекреаційних ресурсів;
- розкривати особливості та давати оцінку туристсько-рекреаційних ресурсів окремих країн світу та їх регіонів;
- характеризувати окремі види рекреаційних комплексів;
- давати розгорнуту характеристику територіально-рекреаційних комплексів різних країн світу;
- оцінювати перспективи подальшого використання туристсько-рекреаційних ресурсів та розвитку туризму в Україні в цілому та її регіонах зокрема.

Формат дисципліни

Ознаки дисципліни	
Рік вступу	2019
Освітній ступінь	бакалавр
Курс навчання	2
Семестр	4
Формат курсу	очний
Обов'язкова /вибіркова	обов'язкова
Кількість кредитів/годин	5,5/165
Кількість розділів	2 розділи
Форма контролю	залік
Лекції	36 год.
Практичні заняття	38 год.
Консультації	2 год.
Самостійна робота	89 год.

Тематичний план вивчення дисципліни

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ГЕОГРАФІЇ

Тема № 1. Рекреаційна географія у системі суспільно-географічних наук.

Об'єкт і предмет дослідження рекреаційної географії. Рекреаційна діяльність як один з найважливіших соціально-економічних факторів сучасності. Формування рекреації як нової галузі народного господарства. Комплексний характер рекреаційної діяльності. Визначення територіально-рекреаційних систем. основні поняття рекреаційної географії (вільний час, відпочинок, рекреація, туризм, екскурсія, рекреаційний потенціал, рекреаційні ресурси, рекреаційне навантаження та інші).

Тема № 2. Рекреація як соціально-економічне явище.

Підвищення матеріального і культурного рівня населення. Зрушення в структурі споживання населення (швидше зростає попит на послуги). Економічні показники як засіб задоволення людських потреб та підвищення якості життя населення. Специфіка позаробочої діяльності людини. Емоційна втома і гіподинамія. Класифікація суспільних (соціальних) функцій рекреаційної діяльності.

Тема № 3. Класифікація рекреаційної діяльності, основні типи рекреаційних територій.

Функції вільного часу. Відновлення і розвиток фізичних, психічних і духовних сил людини. Рекреаційні потреби як суспільно-історичний продукт, змінність їх в часі. Цикли рекреаційної діяльності. Територіальні форми організації рекреаційної діяльності. Функціональне зонування окремих районів відпочинку та курортів.

Тема 4. Туристсько-рекреаційні ресурси.

Туристсько-рекреаційні ресурси як об'єкти і явища природного та антропогенного походження, які можна використовувати з метою відпочинку, туризму або лікування. Історичність наукової категорії туристсько-рекреаційних ресурсів. Вплив рекреаційних ресурсів на територіальну організацію рекреаційної діяльності, на формування рекреаційних районів і центрів, їх спеціалізацію та економічну ефективність. Роль соціально-економічних факторів (насамперед обсягів і структури рекреаційних потреб).

Тема 5. Рекреаційне природокористування.

Основні типи рекреаційного землекористування. Фактори розвитку територіально-рекреаційних комплексів. Рекреаційна оцінка природних ресурсів: 1) виділення об'єкту оцінки – природних комплексів, їх компонентів і властивостей; 2) виділення суб'єкту, з позиції якого ведеться оцінка (у перших спробах оцінювання рекреаційних ресурсів суб'єктом оцінки часто виступав туризм взагалі або фіктивний «пересічний турист», що було головною причиною декларативності оцінок та їх практичної обмеженості); 3) формулювання критеріїв оцінки, які визначаються масштабом і метою дослідження, а також властивостями суб'єкту; 4) розробка параметрів оціночних градацій (найбільш прийнятною вважається п'ятиступенева шкала оцінки передумов: 1. найсприятливіші; 2. сприятливі; 3. помірно сприятливі; 4. малосприятливі; 5. несприятливі).

Тема 6. Класифікації туристсько-рекреаційних ресурсів.

Туристські та рекреаційні ресурси як основа розвитку територіально-рекреаційних комплексів. Сутність туристських та рекреаційних ресурсів. Кількісні та якісні характеристики ресурсів. Провідні підходи до оцінювання туристських ресурсів. Класифікація туристсько-рекреаційних ресурсів.

РОЗДІЛ 2. РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ І РЕКРЕАЦІЙНІ КОМПЛЕКСИ

Тема 7. Культурне середовище ринку туристичних послуг.

Культурне середовище як важлива частина туристичного ринку. Взаємозв'язок культури і туризму, обоюдно вигоди (зادля підтримки історичних пам'яток, архітектурних ансамблів, інших пам'яток культури, що мають пізнавальну цінність, необхідні кошти для їх консервації, догляду за ними, відповідної реклами; ці кошти можуть бути отримані від доходів з туризму). Повсюдний характер розташування культурно-історичних туристичних ресурсів. Врахування особливостей історії і традицій кожної місцевості (населеного пункту). Створення особливого туристичного продукту на базі культурно-історичних ресурсів.

Тема 8. Типізація культурно-історичних пам'яток.

Типізація пам'яток історії та культури. Історичні: будинки, споруди або предмети, пов'язані із важливими історичними подіями у житті народів, розвитку суспільства і держави, розвитку науки і техніки, а також пов'язані із життям видатних політичних, державних, військових діячів, народних героїв, відомих постатей науки, літератури і мистецтва. Археологічні: городища, кургани, залишки давніх поселень, укріплень, каналів, доріг, давні місця поховань, кам'яні статуї, наскальний розпис, старовинні предмети побуту та інше. Архітектурні та містобудівні пам'ятки – це: архітектурні ансамблі та комплекси, історичні центри, квартали, майдани, вулиці, залишки давньої забудови населених пунктів; споруди цивільної, промислової, військової, культової архітектури, народного зодчества, а також пов'язані з ними витвори монументального, образотворчого, декоративно-прикладного, садово-паркового мистецтва, природні ландшафти. Мистецькі пам'ятки: твори монументального, образотворчого, декоративно-прикладного та інших видів мистецтва. Документальні пам'ятки – це акти органів державної влади, офіційна переписка чиновників,

статистичні звіти, інші письмові і графічні документи, кінофотодокументи та звукозаписи, давні рукописи та архіви, записи фольклору та музики, рідкісні друковані видання тощо.

Тема 9. Соціокультурні аспекти функціонування територіально-рекреаційних комплексів.

Економічна оцінка культурно-історичних об'єктів. Проблеми «перенаселення» туристичних центрів у пікові періоди споживання послуг (зростання соціальної напруги, зростання рівня злочинності, трансформація гостинності у комерційну практику, коли економічні чинники часто підміняють звичні людські стосунки). Специфіка організації міжнародних турів. Культурний обмін.

Тема 10. Районування як провідний географічний метод дослідження.

Рекреаційне районування (на прикладах світу та України). Поняття рекреаційного районування. Умови та фактори районоутворення. **Визначення (ресурсно-)рекреаційного району.** Провідні таксономічні одиниці рекреаційного районування. **Ресурсно-рекреаційне районування України.**

Тема 11. Територіальна структура рекреаційного комплексу України.

Загальна характеристика територіально-рекреаційного комплексу України. Територіальна структура рекреаційного комплексу України. Варіанти рекреаційного районування України. Характеристика ресурсно-рекреаційних районів України. Причорноморський, Карпатсько-Подільський, Полісько-Столичний, Придніпровсько-Донецький і Харківський ресурсно-рекреаційні райони.

Тема 12. Проблеми і перспективи використання туристсько-рекреаційних ресурсів України.

Домінуючі тенденції в розвитку національного і міжнародного туристсько-рекреаційного господарства: зниження попиту на групові поїздки, активізація індивідуального туризму, розвиток ділового туризму, збільшення ролі поїздок вихідного дня, переважання активних форм рекреації над пасивними, зростання популярності пригодницьких та спортивних поїздок тощо.

Політика дисципліни

Вивчення рекреаційної географії потребує: виконання тестових завдань, самостійної роботи тощо; підготовки до практичних занять; опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури, а також інших інформаційних джерел.

Підготовка та участь у практичних заняттях передбачає: ознайомлення з програмою навчальної дисципліни, питаннями, які виносяться на заняття з відповідної теми; вивчення конспекту лекцій, а також позицій, викладених у підручниках, монографічній та іншій науковій літературі тощо.

Результатом підготовки до заняття повинно бути змістовне володіння здобувачем вищої освіти матеріалом теми, якій присвячено відповідне заняття, а саме знання: поняттєво-термінологічного апарату дисципліни; теоретичних основ суспільної географії; форм територіальної організації виробництва; чинників розвитку та розміщення виробництв, основних показників соціально-економічного розвитку тощо.

Розв'язання практичних завдань повинно як за формою, так і за змістом відповідати вимогам, що висуваються до вирішення відповідного завдання, свідчити про його самостійність, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

На практичних заняттях присутність здобувачів вищої освіти є обов'язковою, важливою також є їх участь в обговоренні всіх питань теми. Забороняється запізнюватись на навчальні заняття та пропускати їх без поважних причин. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані на консультаціях. Це ж стосується й студентів, які не виконали завдання або показали відсутність знань з основних питань теми. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу. Під час контрольних заходів забороняється використовувати джерела інформації, усні підказки, письмові роботи інших осіб, друковані книги, методичні посібники, телефони, планшети. Забороняється користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття з метою, не пов'язаною із навчанням.

Академічна доброчесність

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять приклади можливої академічної недоброчесності. Неприпустимо надавати для оцінювання письмову роботу, підготовлену за участю інших осіб. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доброчесності СумДПУ імені А.С.Макаренка.

Система оцінювання та вимоги

Поточний контроль навчальних досягнень здійснюється протягом семестру на практичних заняттях. Результати (кількість набраних балів) фіксує викладач.

Використовуються такі форми поточного опитування: усна відповідь за лекційними матеріалами, тестування, контрольна робота з відкритими питаннями, заслуховування повідомлень студента з довідковою інформацією, реферати, створення презентації з її обов'язковим показом та повідомленням, участь у обговоренні питань для контролю знань на практичних заняттях.

Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення студента в освоєнні програмного матеріалу дисципліни і спрямований на необхідне корегування самостійної роботи студента. Сюди входить: методи усного контролю – бесіда, розповідь, доповідь студента, роз'яснення, відповіді на запитання. Усний контроль проводиться майже на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі. Викладач розробляє чіткі критерії оцінювання всіх видів навчальної роботи у комплексному контролі знань, доводить їх до відома студентів на початку вивчення навчальної дисципліни. Результати поточного контролю є складовою визначення підсумкової оцінки і враховуються науково-педагогічним працівником при визначенні підсумкової оцінки з даної дисципліни. До поточного контролю також відноситься виконання практичних завдань, бали за які враховуються у підсумкову оцінку.

При контролі виконання завдань, які винесені для самостійного опрацювання, оцінці підлягають: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; вміння застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань; підготовка доповідей, презентацій, знання об'єктів політичної карти світу тощо. Результати самостійної роботи фіксуються в журналі обліку роботи викладача. Бали, набрані студентом за виконання завдань з самостійної роботи, додаються до суми балів, набраних студентом з інших видів навчальної роботи з дисципліни.

У кінці семестру проводиться підсумкова контрольна робота. До контрольних заходів допускаються всі студенти незалежно від результатів поточного контролю. Результати контрольного заходу студента, який не з'явився на нього, також оцінюються «незадовільно» незалежно від причини. Відпрацювання контрольного заходу є обов'язковим.

Вид контролю – залік. Семестровий залік – це форма підсумкової атестації, що полягає в оцінці засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр. Залік виставляється викладачем автоматично за умови, якщо студент виконав усі види навчальної роботи, які визначені робочою програмою навчальної дисципліни. Загальна оцінка обраховується в кінці семестру, як сума балів за виконання всіх видів робіт. Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового контролю. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Структура проведення семестрового контролю відображається та доводиться до відома студентів на першому занятті.

Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	Глибоко і міцно засвоїв програмний матеріал з рекреаційної географії; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає. Прогнозує і передбачає подальший хід явища, описує можливі наслідки, результати, що впливають з наявних даних. На основі проблемної ситуації виділяє проблему, конструює гіпотези і перевіряє їх. При цьому студент не має утруднень при відповідях на видозмінені завдання, вільно справляється із класифікаціями, типологіями та іншими видами застосування знань, показує знайомство з монографічною літературою, правильно обґрунтовує прийняті рішення, володіє різнобічними навичками і прийомами виконання практичних робіт, володіє в повному обсязі специфічним поняттєво-термінологічним апаратом навчальної дисципліни.
82-89	Твердо знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його; не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання, коректно встановлює причинно-наслідкові зв'язки.
74-81	Знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його, але допускає деякі неточності під час відповіді; правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Застосовує їх у видозмінений, але близькій до типової ситуації, однак потребує допомоги викладача. Дає свою власну інтерпретацію матеріалу (пояснення, короткий виклад). Уміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, здійснює перенесення дій.
64-73	Має знання лише основного матеріалу, але не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у викладі програмного матеріалу і відчуває утруднення при виконанні практичних робіт і розв'язанні задач.
60-63	Самостійно відтворює інформацію та застосовує її у типовій ситуації, але при цьому виявляє невпевненість у своїх діях. На основі фактів робить висновки, але за допомогою викладача, намагається зробити звіт про виконані дії тощо.
35-59	Не знає більшої частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттєво-термінологічним апаратом рекреаційної географії; невпевнено, із помилками виконує практичні завдання; не вміє наводити приклади із життя та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; відтворює інформацію лише на основі зовнішньої підказки.
1-34	Має лише загальне уявлення про навчальну дисципліну, знання програмного матеріалу носить фрагментарний характер, відповіді на запитання дає «так» чи «ні».

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль												Разом	Загальна сума
РОЗДІЛ 1						РОЗДІЛ 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	60	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		
Контроль самостійної роботи													
3	4	3	3	3	4	3	4	3	4	3	3	40	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна:

1. Беркова О., Борисюк О., Дудник І. Географічний регіон як об'єкт туристичного маркетингу // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Географія. 2019. № 1(74). С. 75-81.
2. Корнус А.О., Корнус О.Г., Сюткін С.І. Виробничий туризм у Сумській області: передумови та перспективи розвитку // «Сучасні процеси трансформації у бізнесі та виробництві: теорія, методологія, практика»: колективна монографія / Нац. металург. академія України; за ред. Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріної. Дніпро: Пороги, 2019. Розділ 6. С. 401-434.
3. Стафійчук В.І. Рекреалогія: навч. посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. 264 с.
4. Сюткін С.І. Формування нових рекреаційних потреб населення // Наукові записки СумДПУ імені А.С.Макаренка. Географічні науки. Вип. 7. 2016. С. 140-144.
5. Сюткін С.І. Суспільно-географічні аспекти вивчення рекреаційного природокористування // Наукові записки СумДПУ імені А.С. Макаренка. Географічні науки. Вип. 8. 2017. С. 174-178.

Додаткова:

1. Божидаркін Т.В. [та ін.]. Міжнародний туризм: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 312 с.
2. Сміль І.В. Туристичні ресурси світу. Ніжин: НДПУ імені М. Гоголя, 2010. 336 с.
3. Смирнов І. Г. Маркетинг в туризмі : навч. посіб. К. : ВПЦ «Київський університет імені Тараса Шевченка», 2016. 251 с.
4. Скрипник Н.Я., Сердюк А.М. Рекреаційна географія: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 296 с.
5. Siutkin S., Kornus A., Kornus O., Danylchenko O. Resources and opportunities for the development of event tourism in Ukraine // Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Turystyki i Ekologii. 2017. Tom 11. Rocznik VI. No 1. P. 111-126.
6. Топчієв О.Г., Сич В.А., Яворська В.В. Концепція рекреаційного середовища регіону та її понятійно-термінологічне структурування // Вісник ОНУ. Географічні та геологічні науки. 2020. Том 25. Вип. 1 (36). С. 157-172.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державного агенство України з туризму та курортів [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua>
2. Сайт «Все курорты» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.all-kurort.ru>
3. Сайт «Отдых и лечение на курортах SPA» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.spalist.ru>
4. Стратегія сталого розвитку туризму і курортів в Україні [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.vincult.org.ua/p2_1.php.
5. Туристичний портал [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.turistoff.net>
6. World Tourism Organization [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.world-tourism.org>
7. World Travel & Tourism Council [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.wttc.org/eng/Home/>